

lillä tämä kapeus vaikuttaa vastenmieliseltä: lukija tympääntyy ainaseen juomisen kuvaukseen. Useimmiten kirjailijan itseironia ja vuoropuhelujen iskeyvyys kuitenkin luovat niin voimakkaan todellisuuden tunnun, että se imaisee mukaansa.

Estottoman kielenkäyttönsä takia Bukowski tuo mieleen neuvostoliittolaisen romaaneiteetikon M. Bahtinin (Kirjallisuuden ja estetiikan ongelmia. Moskova: Edistys, 1979) näkemykset karnevaalikulttuurista ja naurusta. Bahtinin mukaan kansa on aina naurun ja pilkan avulla parodioinut vallanpitäjiä. Naurulla on ollut myös tärkeä merkitys romaanin syntyhistoriassa: se on tuonut erilaisten näkemysten, ideologioiden ja kielten kuvaukset kirjoitettuun sanaan. Bahtin näkee juuri ”sanan sisäisessä dialogisuudessa” ja ”kielten moniäänisyydessä” romaanin erikoispiirteen. Hän korostaa veijarin, hölmön ja narrin merkitystä romaanin synnylle. Nämä saattoivat iavilla virallista sanankäyttöä, hyväksytyjä totuuksia ja löytää niistä uusia merkityksiä.

Bahtinin mukaan kansan naurukulttuuri on aina liittänyt toisiinsa sukupuolielinten kuvaukset, ulostamisen, kuoleman, syntymän ja vuodenajat. Erityisesti renessanssin suurten kirjailijoiden teoksissa karnevaalikulttuuri saavutti huippunsa ja alkoi sitten hitaasti laantua. Bahtin havainnollistaa näitä näkemyksiään seikkaperäisellä François Rabelais'n teosten tarkastelulla. Rabelais käyttää hyvinkin groteskeja keinoja osoittaakseen keskiajan ajatusmaailman kestäättömyyden ja naurettavuuden. Toisaalta hänen uusi ihmisihanteensa on kuvattu liittäen ruumiilliset ominaisuudet ja henkiset hyveet tiukasti yhteen. Gargantua-jättiläinen on suuri mitoiltaan ja ruokahalultaan. Hän juo paljon, ulostaa paljon, mutta on myös monipuolisesti sivistynyt, ja hänen älyllinen uteliaisuutensa täyttää koko maailman. Juopumisesta tulee Rabelais'lla, kuten olen aikaisemmin todennut, tiedonjanon symboli.

Charles Bukowskilla ei ole renessanssikirjailijan ihanteita, ei tämän sivistystä eikä tiedonjanoa. Yhteistä on vain kansan naurukulttuurin hyväksikäyttö. Bukowskin kuvauksissa juopottelu, sukupuoliakti ja rivoudet ovat muuttuneet itsetarkoitukseksi.

Kirjassaan ”Ham and Rye” hän toteakin ensimmäisestä humalastaan löytäneensä silloin jotain, mistä olisi lohtua elämään vuosiksi eteenpäin. Juopottelun kautta Bukowski kuvaa toisaalta elämän sietämätöntä type-ryyttä ja toisaalta keinoja, joiden avulla tästä koettelemuksesta voi selvitä inhimillisyytensä säilyttäen. Naurusta on apua, mutta tämä nauru on enää vain apuväline olemassaolon taistelussa, ei ase, jolla muutetaan maailmaa. Edistykseen Bukowski kieltäytyy päättäväisesti uskomasta, niin kuin myös hänen esikuvansa Ferdinand Céline, josta hän kirjoittaa poikkeuksellisen lämpimästi.

Kuolema ei enää synnytä uutta elämää. Bukowskin ulkonaisesti yllättävän paljon Rabelais'n tekstejä muistuttavassa jättiläistarinarissa ”Six Inches” nainen taikoo sankarin kutistumaan miehen sukupuolielimen kokoiseksi ja tekee sitten tästä orjansa ja omien seksuaalisten nautintojensa välikappaleen. Lopulta kutistunut mies pystyy neulalla ottamaan hengen naiselta. Mies säilyy hengissä ja alkaa kasvaa jälleen.

Tarinassa ”Animal Crackers in My Soup” yhdyntä saa gargantua-maisat mittasuhteet, kun synnytys johtaa sotaan! Lapsi on eläimen ja ihmisen sekasikiö, ja kun se hymyilee, putoaa ensimmäinen vetypommi. Rabelais kuvaa myös sekasikiöitä, mutta hänellä nämä esiintyvät yhteiskunnallisten luonnottomuuksien selvinä vertauskuvina ja ovat häviöön tuomitut.

Bukowskin ansioksi on todettava, että vaikka hän ei ole kirjallisesti Célinen vertainen uudistaja, hän on kuitenkin miehekkäämpi eikä yhteenään ruikuta elämän kurjuutta. Juopottelustakin hän etsii elämää, ei pelkkää turtumista.

Parhaimmillaan Bukowski onkin liittäessään juoponroolinsa työelämään ja pilkatessaan ”amerikkalaisia unelmaa” ja niitä, jotka tähän myytiin vielä uskovat. Tällöin hän on hölmö ja veijari Bahtinin tarkoittamassa mielessä. Ahdistavassa ja mielettömässä maailmassa juopuneesta tulee selvänäkijä, jonka nartintiuku kilisee tehokkaasti ja kauas.

Antero Honkasalo

Alkoholia, kiitos, kun aistillisuutta ja rakkautta ei ole

Istuin juuri äsken yliopiston kahvilassa kahden keskikaljaa juovan miehen ja ikänsä raittiina olleen naisen kanssa.

— Sanokaa, miksi te juotte, miltä se tuntuu, kun te haluatte juoda, nainen kysyi naiivin vilpittömästi. Mutta eiväthän kyyniset, tunteita pelkäävät miehet hänelle tietenkään vastanneet.

Minusta nainen esitti hyvän raittiusyöntekijän kysymyksen, vaikkei hän raittiusyöntekijä olekaan. Jotta voisi tehdä merkityksellistä raittiusyötä, olisi syytä ymmärtää, mihin tarpeisiin ihmiset juovat. Mutta aitoja, rehellisiä vastauksia harvoin saa. Monet tutkimusmenetelmätkin ovat liian karkeita ja pinnallisia tuottaakseen todellisia vastauksia.

Siksi yksi tapa yrittää ymmärtää alkoholin käytön syitä voisi olla kirjallisuuden lukeminen; niiden psykologisten tilanteiden ja syiden erittelemisen, joiden vuoksi ihmiset käyttävät alkoholia. Esimerkiksi länsisaksalainen menestyskirjailija Karin Struck kuvaa hyvin ihmissuhteita ja kulttuuria, joka synnyttää tarvetta alkoholin käyttöön.

Aistillinen tie maailmaan?

”Eikö Mimiä ollutkin lapsena suudeltu ennen kaikkea suulle, aivan kuin kaikki aistilliset tunteet olisi rajoitettu juuri siihen paikkaan, ja eikö se ollutkin ollut hyvää valmennusta elämään läntisessä kulttuurissa, jossa ihmiset saivat rankaisematta tyydyttää vain suun himoja, syödä suklaata, leivoksia, saivat polttaa, syödä ja suudella, kun taas muu osa ruumiista usein jäi asuttamatta?” (Karin Struck: Hehku ja tuhka. Kirjayhtymä 1986).

Kulttuurissamme hallitsee vasen aivopuolisko, älyllisyys, järki, looginen ajattelu. Oikea aivopuolisko, tunteiden, luovuuden ja seksuaalisuuden keskus, on painettu alas. Sensitiivinen ihminen kärsii tästä. ”Kaikki mikä tapahtui pelkästään

päässä hämmensi häntä, jätti hänet nälkäiseksi. Hän inhosi väittelyitä, joissa ihmiset tosin syytivät suustaan suunnattomasti sanoja, mutta heidän ruumiinsa näyttivät kivettyneiltä. (. . .) Hän sulki vain sellaisen miehen kanssa, joka uskalsi poistaa etäisyyden kahden ihmisen väliltä, hajoita virroiksi, ja salli myös hänen virrata. Jos hän ei saanut koskettaa ihoa, hän nähty janoon . . .” (Struck 1986).

— Etsinkö minä miehistä vain aistillista tietä maailmaan, pohtii päähenkilö. — Minähän tahtoisin heidän kauttaan ja heidän kanssaan ottaa selvää jostain, päästä ulos oman tietoisuuteni ahtaudesta.

Päähenkilön miessuhteita sävyttävät keskinäinen pelko ja epäluottamus — ja alkoholia kuluu.

Raittiustyötä tehdään hyvin paljon informaation merkeissä, pitäytyen maailmankuvaan, jota hallitsee järki, vasen aivopuolisko. Mutta voisiko raittiustyö tehdä uutta aluevaltausta, siirtyä oikean aivopuoliskon maailmaan, edistään uutta aistillista kulttuuria . . . etsien tyydytystä alkoholin tarvitsemisen alla oleviin tarpeisiin?

”Ihmisillä on niin kova rakkauden nälkä”

”Kolmen ja neljän välillä Hemingwayssa on pahinta, sanoi Renée, — känniset naiset juoksevat kaiken aikaa vessassa kohentamassa itseään! Juopuneet miehet nojailevat pylväisiin ja nukahtavat seisaalleen! (. . .) Täällä vain huudettiin sanat toisilleen, mutta tällaisessa paikassa silläkin ponnistuksella oli oma viehätysensä. Mimi huomautti puhuen yhtä kovaa melun yli kuin Renéeekin: — Nuo kaikki hakevat rakkautta. Etkö sinäkin?”

Tiedostettuun tai tiedostamattomaan (monet miehet?) rakkauden nälkään juodaan joka ilta, joka päivä hirvittävät määrät alkoholia.

Mitä auttaa raittiusterveysvalistus, kun ihmisellä on syvälinen nälkä, ja kulttuurimme tarjoaa melkein pä ainoaksi kohtauspaikaksi ravintolan? Työn lisäksi, harrastuksethan ovat myös jakautuneet sukupuolen mukaan. Eikö raittiustyön pitäisi pikemminkin edistää toisenlaista kohtauskulttuuria, etsiä ja luoda uusia

mahdollisuuksia toisiaan etsiville miehille ja naisille?

”. . . erämaan halki enkä löydä sinua . . .”

”Oli kuin Mimin sanat olisivat avanneet padon; Antinoos melkein takelteli ryhtyessään puhumaan itsestään. — Minä olen kuin erämaassa, hän sanoi, — kuljen usein kilometrikaupalla erämaan halki enkä löydä sinua. (. . .) Mutta kuullessaan Antinooksen puhuvan Mimi ajatteli usein: — Tuo mies on minulle vieras.”

— Koskaan ei ole ihminen ollut vieraantuneempi maailmasta ja lähimmäisistään, väittää ruotsalainen lääkäri Björn Liedén kokonaisvaltaista lääketiedettä esittelevässä kirjassaan Uusi ihmiskuva (Visiosarja, Otava 1986). — Sukupuolten välinen taistelu on saanut ihmiset etäännyttämään toisistaan ja ideaalistamaan yksinäisyyden tavalla, jolla ei ole mitään vastinetta ankarassa arkitodellisuudessa.

Entä millä tavoin raittiustyö on mukana nais- ja mieskeskustelussa? Osallistuin Espoon raittiustoimiston järjestämään mieskeskusteluun (niin kuin monet muutkin naiset). Mutta muuten en ole kuullut raittiustyön reagoivan ajassa tapahtuvaan keskusteluun.

Eikö kuitenkin viisaan ja luovan raittiustyön tulisi valppaasti seurata ajassa tapahtuvaa ja etsiä uusia, omia keinojaan, joilla auttaa ihmisiä keskinäiseen yhteyteen?

Tuula-Maria Ahonen

Alkoholitutkimussäätiön apurahat 1986

Alkoholitutkimussäätiön hallitus päätti kokouksessaan 27. 11. 1986 vuoden 1986 apurahojen jaosta. Hakemuksia oli jätetty yhteensä 63, ja uusia apurahoja jaettiin 28. Lisäksi jatkettiin viiden tutkimussopimusprojektin rahoittamista aikaisempien päätösten mukaisesti. Apurahoja on

kahdenlaisia: varsinaisia ja tutkimussopimusapurahoja.

Uusista tutkimussopimuksista kaksi koskee juoppouden kognitiivista käyttäytymisterapiaa, kolmas projekti koskee Pohjoismaiden ravintoloiden sosiaalishistoriaa ja neljäs alkoholin vaikutuksia miehen sukupuolihormonien tuotantoon. Viides sopimusprojekti tähtää sellaisten kliinisten testien kehittämiseen, joiden avulla käytännön terveydenhuollossa voitaisiin tunnistaa alkoholin suurkuluttajat.

Heikki Wariksen apurahan sai yhteiskuntat. kand. Matti Piispa.

VARSINAISET APURAHAT Yhteiskunta- ja käyttäytymistieteellinen sekä humanistinen tutkimus

Fil. maist. Matti Aalto 5 000 mk: Alkoholismi oppimisteoreettisesti tarkasteltuna

Yhteiskuntat. lis. Pertti Alasuutari 15 000 mk: Kulttuurinen alkoholismiteoria

Hum. kand. Ari-Matti Auvinen 27 600 mk: Viihdelehdistö ja päih-teet

Valtiot. kand. Helena Laisi 20 000 mk: Vanha Suomen työläisnaisliike ja kieltolaki

Yhteiskuntat. kand. Matti Piispa 75 640 mk: Kansalaisjärjestöt, elintapaongelmat, raittiutus.

Luonontieteellinen, lääketieteellinen ja kliininen tutkimus

Lääket. lis. Ilkka Antti-Poika 2 500 mk: Alkoholin suurkulutus ja lonkan aseptinen caputnekroosi

Lääket. lis. Erja Halmesmäki 16 000 mk: Alkoholinkäyttö ja raskaus

Lääket. lis. Rauno Heikkinen, lääket. ja kir. tri Onni Kari-Koskinen ja lääket. ja kir. tri Simo Näyhä 20 000 mk: Seitsemännän päivän adventistien kuolleisuus Suomessa

Dos. Sirkka-Liisa Kivelä ja lääket. lis. Kimmo Pahkala 20 000 mk: Alkoholin ja depression yhteydet eläkeiässä

Dos. Veikko Koivisto 69 200 mk: Alkoholi ja diabetes

Lääket. ja kir. tri Markku Kupari ja lääket. lis. Pekka Koskinen 3 500 mk: Alkoholi ja rytmihäiriöt

Lääket. ja kir. tri Fredrik Lindroos